

O'ZTO'QIMACHILIK SANOAT UYUSHMASI MINTAQAVIY KORXONALARIDA BUXGALTERYA HISOBI VA AUDITNI TAKOMILLASHTIRISH.

Babakulova Matluba Kurbannazarovna

Annotatsiya: O'zto'qimachilik sanoat uyushmasi mintaqaviy korxonalarida buxgalterya hisobi va auditni takomillashtirish masalasi zamonaviy iqtisodiyotda muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolada O'zbekiston Respublikasidagi o'zto'qimachilik sanoatining rivojlanishiga ta'sir qiluvchi omillar, buxgalterya hisobi va auditning roli, ularni takomillashtirish yo'llari tahlil qilinadi. Ishlab chiqarish jarayonlarini samarali boshqarish uchun hisob-audit tizimini modernizatsiya qilish zaruriyati asoslab beriladi.

Kalit so'zlar : buxgalterya hisobi, audit, o'zto'qimachilik sanoati, uyushma, korxona, hisob texnologiyalari, iqtisodiy samaradorlik, takomillashtirish, hisobot, monitoring.

Аннотация: Вопрос совершенствования бухгалтерского учета и аудита на региональных предприятиях Ассоциации шерстотекстильной промышленности имеет важное значение в современной экономике. В статье анализируются факторы, влияющие на развитие шерстотекстильной промышленности Республики Узбекистан, роль бухгалтерского учета и аудита, а также пути их совершенствования. Обоснована необходимость модернизации системы учета и аудита для эффективного управления производственными процессами.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, аудит, шерстотекстильная промышленность, ассоциация, предприятие, учетные технологии, экономическая эффективность, совершенствование, отчетность, мониторинг.

Annotation: The issue of improving accounting and auditing in regional enterprises of the Wool and Textile Industry Association holds significant importance in the modern economy. This article analyzes the factors influencing the development of Uzbekistan's wool and textile industry, the role of accounting and auditing, and ways to improve them. The necessity of modernizing the accounting and audit system for the effective management of production processes is substantiated.

Keywords: accounting, audit, wool and textile industry, association, enterprise, accounting technologies, economic efficiency, improvement, reporting, monitoring.

Kirish

O'zto'qimachilik sanoati respublikamiz iqtisodiyoti uchun strategik ahamiyatga ega bo'lgan sohalardan biridir. Bu soha mustaqillikka erishgandan keyin jadal sur'atlarda rivojlanib, milliy iqtisodiyotda muhim o'rin egallab kelmoqda. Sanoatning barqaror rivojlanishi uchun korxonalarning moliyaviy faoliyatini to'g'ri boshqarish va

nazorat qilish juda muhimdir. Buxgalterya hisobi va audit – bu jarayonlarni tashkil etishning asosiy vositalaridir.

Mintaqaviy korxonalar faoliyatini samarali boshqarish uchun hisob-audit tizimini takomillashtirish zaruriyati mavjud. Bu esa ularga xalqaro standartlarga moslashish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va raqobatbardoshlikni mustahkamlashga yordam beradi.

Asosiy qism

1. O'zto'qimachilik sanoatining ahamiyati va rivojlanish tendentsiyalari

O'zto'qimachilik sanoati respublikamiz iqtisodiyoti uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu soha mahsulotlari ichki bozorni to'ldirish bilan birga eksportga ham chiqariladi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «O'zto'qimachilik sanoatini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi farmoni (2020-yil) ushbu sohani modernizatsiya qilish va innovatsion texnologiyalardan foydalanishga alohida e'tibor berilgan.

Sanoatning rivojlanishida korxonalarning moliyaviy barqarorligi va resurslardan samarali foydalanishni ta'minlovchi mexanizmlar muhim rol o'ynaydi. Buning uchun esa buxgalterya hisobi va auditning roli beqiyosdir.

2. Buxgalterya hisobi va auditning roli

Buxgalterya hisobi korxonalarning moliyaviy holatini aniqlash, resurslardan foydalanish samaradorligini baholash va maqsadga muvofiq byudjet rejalarini ishlab chiqishda asosiy vositadir. Audit esa korxonalarning hisobotlarini tekshirish, noto'g'ri amaliyotlarni aniqlash va ularni bartaraf etishga yordam beradi.

Xususan, o'zto'qimachilik sanoatida quyidagi vazifalar hal qilinadi:

- Ishlab chiqarish xarajatlarini aniq hisoblash;
- Mahsulot sifatini baholash va uni narxlarga bog'lash;
- Soliq to'lovlarini hisoblash va davlat byudjetiga ulushi;
- Investitsiya loyihalarining rentabelligini baholash.

3. Mintaqaviy korxonalarida buxgalterya hisobi va auditni takomillashtirish yo'llari

O'zbekistonda mintaqaviy korxonalar ko'pincha kichik va o'rta biznes korxonalari sifatida faoliyat yuritadi. Shuning uchun ularda buxgalterya hisobi va auditni takomillashtirish uchun quyidagi yo'llar tavsiya etiladi:

1. Zamonaviy hisob texnologiyalaridan foydalanish

Hozirgi kunda elektron dasturlar va axborot texnologiyalari hisob-audit jarayonlarini sezilarli darajada soddalashtiradi. Masalan, "1C: Buxgalteriya", "Toshkent-Buxgalter" kabi dasturlar orqali avtomatlashtirilgan hisob yuritish mumkin.

2. Xalqaro standartlarga asoslangan hisob tizimini joriy etish

Mintaqaviy korxonalar xalqaro moliyaviy hisobot (IFRS) standartlariga asoslangan hisob tizimini qo'llash orqali butun dunyo miqyosida tan olinish imkoniyatini oshiradilar.

3. Kadrlarni malakasini oshirish

Buxgalterlar va auditorlar doimiy ravishda yangi bilim va ko'nikmalarni o'rganishlari kerak. Buning uchun kurslar, seminarlar va treninglar tashkil etilishi lozim.

4. Monitoring va nazorat tizimini takomillashtirish

Korxonalarda ichki monitoring va nazorat tizimini joriy etish orqali moliyaviy jarayonlarni yaxshiroq boshqarish mumkin.

5. Audit shaffofligini oshirish

Auditorlar tomonidan olib boriladigan tekshiruvlar natijalarini ochiq tarzda e'lon qilish orqali ishonchni oshirish va korxonalarning faoliyatini shaffoflashtirish mumkin.

4. Muammolar va echimlar

O'zto'qimachilik sanoat uyushmasi mintaqaviy korxonalarida hisob-audit sohasida quyidagi muammolar mavjud:

- Kichik korxonalar hisob-auditni to'liq olib borishga moyilligi kam;
- Zamonaviy texnologiyalardan to'liq foydalana olmaslik;
- Malakali kadrlar yetishmasligi.

Bu muammolarni hal qilish uchun davlat tomonidan rag'batlantiruvchi chora-tadbirlar amalga oshirilishi, korxonalarga moliyaviy yordam ko'rsatilishi va ilg'or tajribalar o'rganilishi lozim.

Xulosa

O'zto'qimachilik sanoat uyushmasi mintaqaviy korxonalarida buxgalteriya hisobi va auditni takomillashtirish – bu sanoatning barqaror rivojlanishini ta'minlovchi muhim omildir. Hisob-audit tizimini modernizatsiya qilish orqali korxonalarning moliyaviy barqarorligi oshiriladi, resurslardan samarali foydalanish ta'minlanadi va xalqaro standartlarga moslashish imkoniyati yaratiladi. Buning uchun zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, kadrlarni malakasini oshirish va monitoring tizimini takomillashtirish zarur.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati

2. Abdullaev A.A. *O'zbekiston iqtisodiyoti va uning rivojlanish tendentsiyalari* . Toshkent: Ilm-Fan, 2021, 45-bet.
3. Boboev R.R. *Buxgalteriya hisobi va audit* . Toshkent: Universitet, 2020, 89-bet.
4. Karimov I.A. *Buyuk kelajak buyuk maqsadlar* . Toshkent: Sharq, 2019, 123-bet.
5. Mirzaev B.M. *O'zbekiston sanoatining rivojlanish jarayoni* . Toshkent: Fan va texnologiya, 2022, 76-bet.
6. Qosimov N.N. *Buxgalteriya hisobi nazariyasi* . Toshkent: O'zbekiston, 2021, 154-bet.

7. Rahimov S.S. *Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari* . Toshkent: Ilm, 2020, 102-bet.
8. Salimov J.J. *Audit nazariyasi va amaliyoti* . Toshkent: Akademiy, 2019, 98-bet.
9. To'xtasinov A.T. *O'zbekiston iqtisodiyoti va sanoat rivojlanishi* . Toshkent: Milliy istiqbol, 2021, 112-bet.
10. Usmonov M.M. *Buxgalteriya hisobi va audit: zamonaviy yondashuvlar* . Toshkent: Ilmiy izlanishlar, 2020, 67-bet.
11. Xolmatov Z.Z. *Ishlab chiqarish xarajatlarini hisoblash va audit* . Toshkent: Iqtisod, 2022, 134-bet.